

VERENIGING TOT BEHOUD VAN HET LINGELANDSCHAP

Postbus 131, 4190 CC Geldermalsen

E-mail: contact@lingelandschap.nl

Website: www.lingelandschap.nl

IBAN: NL33 RABO 0313 1332 12

AANTEKENEN

Gemeente Culemborg
t.a.v. het college van B&W
Postbus 136
4100 AC Culemborg

Tevens per e-mail aan: info@culemborg.nl

Acquoy, 15 december 2020

betreft: inspraakreactie voorontwerp bestemmingsplan “Windwinning Culemborg”

Geacht college van burgemeester en wethouders,

Hierbij dient de Vereniging tot behoud van het Lingelandschap (hierna: VBL) een inspraakreactie in op het voorontwerp bestemmingsplan “Windwinning Culemborg”.

Inleiding

De VBL heeft tot doel om het Lingelandschap te beschermen. Dit landschap is kort gezegd gelegen tussen de Lek, de Nederrijn, het Pannerdense Kanaal, de Waal en het Merwedekanaal. Binnen dit gebied meandert de Linge. VBL komt op voor het landschap, de natuurwaarden en milieuwaarden in haar werkgebied.

Energietransitie

De VBL wil voorop stellen dat zij achter de energietransitie staat. Om klimaatverandering tegen te gaan, moeten we ook in Nederland duurzame energie opwekken. Windenergie biedt hier mogelijkheden. Ruimtelijke ontwikkelingen ten behoeve van hernieuwbare energie hebben echter ook een zeer grote impact op het landschap. Vandaar dat de VBL betrokken is bij RES Fruitdelta Rivierenland, RES U16 en RES Alblasserwaard. In de zogenoemde ruimte-ateliers wordt gewerkt aan een landschappelijk verantwoorde inpassing van de windmolens. Dit is belangrijk om te voorkomen dat het Lingelandschap “één grote hagelslag wordt”, zoals Rijksadviseur Berno Strootman het op 30 november 2020 in de Volkskrant treffend verwoordde.

Nieuwe windmolens moeten wachten

De VBL is het niet eens met de locatiekeuze en de positionering van de windmolens in het voorontwerp plan “Windwinning Culemborg”. Culemborg loopt hiermee namelijk vooruit op de strategieontwikkeling die in RES Fruitdelta Rivierenland plaatsvindt en verhoudt zich ook

niet constructief tot RES U16 en Alblasserwaard. Het landschap zou voor Culemborg veel zwaarder moeten wegen dan dat het nu blijkbaar doet. Bij dit landschappelijk belang past dat Culemborg *achter* de strategieontwikkeling binnen de regio aanloopt en tegelijkertijd rekening houdt met de bovenregionale strategieontwikkeling (U16 en Alblasserwaard).

In maart 2020 zijn regionaal, in het concept RES Fruitdelta Rivierenlandschap, drie denkrichtingen uitgewerkt voor locatiekeuze en positionering van windmolens: langs infrastructuur, in de kom of energieparken. De door de commissie MER geprezen concept RES, waarin heel serieus en grondig naar het landschap wordt gekeken, gaat nu naar een volgende fase. De VBL stelt zich op het standpunt dat in de volgende fase van de RES regionaal een keuze zal moeten worden gemaakt uit de drie denkrichtingen om tot een coherente en consistente landschappelijke inpassing van windmolens te komen.

Culemborg loopt hier echter op vooruit met het voorontwerp bestemmingsplan en kiest zelfstandig voor de denkrichting 'in de kom'. Deze denkrichting is volgens de VBL vanuit landschappelijk oogpunt niet de beste keuze. Maar belangrijker is dat Culemborg niet op de (boven)regionale strategieontwikkeling vooruit zou mogen lopen, welke denkrichting uiteindelijk ook wordt gekozen. De landschappelijke impact van windmolens zijn een locatie overschrijdende aangelegenheid. Met de RES wordt de plaatsing van windmolens daarom terecht breder bekeken dan vanuit het lokale niveau. Culemborg zou dit moeten respecteren en niet als lokaal bestuur zelfstandig vooruit moeten lopen op de landschappelijke strategieontwikkeling binnen de RES.

Voor het landschap betekent het voorontwerp bestemmingsplan dat Culemborg RES Fruitdelta Rivierenlandschap dwingt in de denkrichting van 'in de kom'. Of dat Culemborg met haar zeer grote en dominante windmolens afwijkt van de strategieontwikkeling die in de RES verder gaat. Vanuit het oogpunt van het landschap is de voortvarendheid van Culemborg onaanvaardbaar. Het landschap ziet zich immers over een aantal jaar geconfronteerd met deze ruimtelijke ontwikkeling én de overige windmolens die nog geplaatst gaan worden. Het schaadt ook de geloofwaardigheid van Culemborgs participatie in de RES Fruitdelta Rivierenlandschap.

Culemborgs solitaire actie is ook helemaal niet nodig, omdat de plan- en besluitvorming voor "Windwinning Culemborg" zich nu nog in het voortraject bevindt en andere keuzes nu nog mogelijk zijn. Zoals in het concept RES ook staat verwoord: Windwinning Culemborg is nog in studie (zoals de commissie m.e.r. het noemt 'een pijlproject'). Het lokale bestuur in Culemborg staat zeker nog niet voor een voldongen feit omdat er bijvoorbeeld al een bestemmingsplan zou zijn gewijzigd en/of vergunningen zouden zijn verleend. De gemeente moet loskomen van de economische belangen van de projectontwikkelaars en de grondeigenaar en de lange termijn visie voor het landschap eerbiedigen bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen voor duurzame energie.

Daarbij moeten ook vraagtekens worden geplaatst bij de opbrengst van de windmolens. Culemborg lijkt met het voorontwerp ten koste van het landschap achter haar zelfopgelegde

ambitie van 24MW aan te hollen. Onduidelijk is echter hoeveel van de verwachte opbrengst van 134-164 Gwh/jaar van “Windwinning Culemborg” eigenlijk ten goede komt aan Culemborg en hoeveel van deze opbrengst voor derden is bedoeld, en voor welke derden dan? Het lijkt erop dat Culemborg grotere windmolens wil plaatsen dan nodig is om energieneutraal te worden.

Ter verdere onderbouwing van het standpunt dat Culemborg moet wachten met deze ruimtelijke ontwikkeling, wijzen wij tot slot op de mogelijke komst van een radar in Meerkerk. Mocht de radar in Meerkerk worden gebouwd, dan levert dit een onoverkomelijke belemmering op voor de plaatsing van de windmolens bij Culemborg. Reden te meer voor Culemborg om te wachten met de wijziging van het bestemmingsplan.

Subsidiaire bezwaren tegen voorontwerp

Primair is de VBL dus van mening dat “Windwinning Culemborg” geen doorgang kan vinden, omdat hiermee wordt vooruitgelopen op onder meer de RES Fruitdelta Rivierenland. Vanuit het oogpunt van het landschap is dit onaanvaardbaar. Subsidiair heeft VBL ook diverse andere bezwaren tegen het voorontwerp. De subsidiaire bezwaren worden hieronder uitgewerkt.

Bouwhoogte

Met een maximale tiphoogte van 270 meter zijn de voorziene windmolens exorbitant groot in verhouding tot het landschap.

Ten onrechte is met de maximale bouwhoogte geen aansluiting gezocht bij de bouwhoogte van bestaande windmolens in de omgeving, zoals de windmolens bij Autena die door dezelfde ontwikkelaar zijn ontwikkeld, of de windmolens bij Deil. De gemeente laat hier ten onrechte de energieopbrengst (en daarmee tevens het commercieel belang van de ontwikkelaar) zwaarder wegen dan de impact die zulke grote windmolens op land hebben op het landschap. En dat terwijl veel meer mensen, ook buiten Culemborg, de onevenredige landschappelijke impact zullen ervaren dan zullen profiteren van de energieopbrengst die de windmolens genereren.

Zes windmolens met een maximale tiphoogte van 270 meter zijn ook veel te groot als we vanuit landschappelijk oogpunt kijken naar het laadvermogen van het landschap. De windmolens worden te hoog om de landschappelijke kwaliteit van het Lingelandschap nog te kunnen herkennen en te kunnen beleven. Bovendien volgen de windmolens de wetering als landschappelijke structuur. Maar de wetering, als landschappelijke structuur, is te onbeduidend om de windmolens te kunnen dragen in het landschap.

Tot slot is de gemaximeerde bouwhoogte van extra groot belang, omdat deze molens een referentiepunt zullen opleveren voor nieuwe ontwikkelingen. Culemborg moet zich rekenschap geven van haar landschappelijke verantwoordelijkheid, de maximale bouwhoogte naar beneden terugbrengen én de gematigde maximale bouwhoogte vanuit landschappelijk oogpunt veel beter onderbouwen.

Lijnopstelling

Het uitgangspunt dat het landschappelijk wenselijk is om een lijnopstelling te gebruiken en bestaande structuren te volgen, is in zijn algemeenheid juist. De windmolens zullen echter interfereren met de drie bestaande molens in Culemborg, waardoor de herkenbaarheid van een lijnopstelling verloren gaat.

Conclusies MER en landschapsanalyse

De conclusies over de invloed van de windmolens op het landschap in voorkeursalternatief 4 worden niet gedragen door het landschappelijk onderzoek dat is vervat in bijlage 1D bij de MER.

8.7.4 Conclusie

Voor de effectbepaling wordt aangesloten bij de voor dit MER geldende 5-puntschaal van '- -' tot '+ +'.

Tabel 46

Conclusie thema landschap

Beoordelingscriteria	1	2	3	4
Invloed op ruimtelijke kenmerken landschap	-	-	0	0
Invloed op maat, schaal en inrichting landschap	-	-	-	-
Invloed op cultuurhistorische waarden landschap	0	-	0	0
Visuele interferentie met andere windturbine(s)	--	--	--	--
Beleving windturbine(s) in het landschap	--	--	-	-
Verlichting	-	-	-	-
<i>Invloed op visuele integriteit Nieuwe Hollandse Waterlinie (Apart beoordeeld a.d.h.v. de Heritage Impact Assessment-systematiek)</i>				

Waar in het landschappelijk onderzoek (bijlage 1D bij de MER) per beoordelingscriterium harde noten worden gekraakt over alle alternatieven waaronder voorkeursalternatief 4, zijn de conclusies over het thema landschap in de MER met het 5-puntsschaal (--) tot (++) zeer mild.

- Over de invloed van de windmolens op de ruimtelijke kenmerken van het landschap in voorkeursalternatief 4 wordt geconcludeerd dat er 'geen aantasting' is (0). Deze conclusie wordt niet gedragen door de beoordeling in par. 5.2 van bijlage 1D MER dat "in alle alternatieve vormen de nieuwe windturbines een nieuwe dominante ruimtelijke structuur in het landschap" zijn.
- Over de invloed van de windmolens op de maat, schaal en inrichting van het landschap wordt geconcludeerd tot 'beperkte invloed' (-). Deze conclusie wordt niet gedragen door de beoordeling uit par. 5.3 van bijlage 1D MER dat voor alle alternatieven geldt dat er een "negatief effect is op maat, schaal en openheid van het

- landschap”. Voor die invloed is volgens de paragraaf van belang “dat de nieuwe windturbines (...) prominenter aanwezig zijn vanwege hun hoogte en bewegende rotorbladen.” De hoogte is hier dus bepalend. Gezien de grote hoogte zou het voor de hand liggen om te komen tot een zwaardere kwalificatie dan ‘beperkte invloed’.
- Over de invloed van de windmolens op de cultuurhistorische waarden van het landschap wordt geconcludeerd dat er ‘weinig of geen negatieve invloed’ is (0). Deze conclusie wordt niet gedragen door par. 5.4 van bijlage 1D MER waarin staat dat de visuele integriteit wordt aangetast en waarin ook staat dat de overige elementen (die negatief scoren) van invloed zijn op de invloed op cultuurhistorische waarden. Hoe kan de invloed van de molens op cultuurhistorische waarde niet of nauwelijks zijn terwijl op de andere beoordelingscriteria zoals beleving wel negatief wordt gescoord?
- De visuele interferentie met andere windmolens wordt gekwalificeerd als interferentie (--). In dit onderdeel wordt gekeken naar interferentie met andere windmolens binnen een straal van 3-5 km. Waarop is deze straal gebaseerd? Er zijn immers nog vele andere windmolens in de bredere omgeving én toekomstige ontwikkelingen zoals windpark Goyerbrug. Deze ontwikkelingen zullen zeker ook visuele interferentie opleveren. Met name omdat de windmolens zo groot worden.
- Over de beleving van de windturbines in het landschap wordt geconcludeerd dat sprake is van beperkte invloed (-). Deze conclusie wordt niet gedragen door de overwegingen dat “met de toevoeging van de windturbines dit karakter wordt aangetast en een meer industrieel beeld ontstaat” in par. 5.5 van bijlage 1D MER. De industrialisering is precies wat vermeden moet worden gezien het karakteristiek van het landschap. Aangezien de windmolens wel industrialisatie tot gevolg hebben is een veel zwaardere kwalificatie dan ‘beperkte invloed’ aangewezen. De conclusie strookt ook niet met de overwegingen dat “de toevoeging van windturbines in alle alternatieven een groot negatief effect heeft op de ruimtelijke beleving” in diezelfde paragraaf bijlage 1D MER. Voorkeursalternatief 4 zou hier (--) moeten scoren in de conclusie.
- Verlichting scoort een (-) “wel obstakelverlichting”. VBL stelt hier voorop dat de verdeling van de 5 scores (--) tot (++) onlogisch is. “Niet van toepassing” correspondeert zowel met (--), (+) als emt (++). Geen obstakelverlichting correspondeert met (0) en wel obstakelverlichting correspondeert met (-). Veel logischer zou het zijn om “geen obstakelverlichting” met (++) te laten corresponderen en “wel obstakelverlichting” ofwel met (--) te laten corresponderen ofwel uit te splitsen in gradaties (-) en (--). In paragraaf 5.7 van bijlage 1D MER staat dat de donkerte wordt aangetast door obstakelverlichting.. Voor alle alternatieven geldt een negatief effect op dit beoordelingscriterium. Dit zou naar het oordeel van VBL als (--) gekwalificeerd moeten worden in de conclusie.
- Voor alle vier de onderzochte alternatieven geldt dat onder aan de streep sprake is van een negatieve score op landschap. Weliswaar scoort voorkeursalternatief 4 samen met alternatief 3 het minst slecht op landschap, maar de score is nog altijd negatief voor wat betreft het landschap. Er is geen maatstaf gegeven die objectiveert bij welke score de ontwikkeling van de molens aanvaardbaar zou zijn voor het landschap.

Ook bij de conclusies in de MER over de Heritage Impact Assessment geldt weer dat de conclusies niet worden gedragen door het uitgevoerde onderzoek.

Tabel 47 Conclusie Heritage Impact Assessment: Nieuwe Hollandse Waterlinie

Beoordelingscriteria	1	2	3	4
Effecten op strategisch landschap	Neutraal	Neutraal	Neutraal	Neutraal
Effecten op waterstaatkundige werken	Neutraal	Neutraal	Neutraal	Neutraal
Effecten op militaire versterkingen	Neutraal	Neutraal	Neutraal	Neutraal
Effecten op visuele integriteit	Gering negatief	Gering negatief	Gering negatief	Gering negatief

Verder moet worden opgemerkt dat de MER geen aandacht besteedt aan de vraag hoe die negatieve gevolgen voor het landschap zoveel mogelijk gemitigeerd of gecompenseerd kunnen worden.

Lingelandschap genegeerd

Over het landschappelijk onderzoek en de MER moet op nog een belangrijke ommissie worden gewezen. De onderzoeken hebben zich ten onrechte slechts beperkt tot de Nieuwe Hollandse Waterlinie. De exorbitante hoogte van 270 m tiphoogte zorgt ervoor dat zicht en impact op een groter areaal landschap serieus moet worden onderzocht. Het volstaat niet om alleen naar de landschappelijke impact op de Nieuwe Hollandse Waterlinie te kijken. Het onderzoek had zich alleen al vanwege de extreme maximale tiphoogte moeten uitstrekken tot het Lingelandschap, het Gelderse deel van het nationaal landschap *Rivierengebied*. Daar komt bij dat gedeelten van het Lingelandschap ook zijn aangewezen als beschermd dorpsgezicht en Natura 2000-gebied.

Nieuwe Hollandse Waterlinie

De voorziene windturbines zijn voorzien in het inundatiegebied van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. De kernwaarden van het inundatiegebied zijn open, groen, rust en duisternis. Nieuwe ontwikkelingen mogen deze waarden alleen versterken en niet schaden. De voorziene windmolens tasten echter alle genoemde kernwaarden aan. Daar komt bij dat er behalve de windmolens ook hoge hekken en veel asfalt zullen worden toegevoegd (wegen, bouw- en onderhoudsvlaktes). De windmolens hebben een negatieve gevolgen voor de bijzondere universele waarde van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, die is genomineerd om als UNESCO werelderfgoed te worden erkend. De nieuwe windmolens met bijbehorende versterking en industrialisering zijn ook in strijd met de instructieregels uit de Provinciale Omgevingsverordening waarin staat dat een bestemmingsplan geen activiteiten mogelijk mag maken die de kernkwaliteiten van de Nieuwe Hollandse Waterlinie aantasten. Als kernkwaliteiten worden onder meer de inundatiegebieden genoemd, maar ook de grote openheid en het groene en overwegend rustige karakter.

Tot slot

Gelet op het voorgaande kunnen wij als de VBL niet anders dan concluderen dat de ruimtelijke ontwikkeling (in deze vorm), en de daarvoor benodigde wijziging van het bestemmingsplan, geen doorgang kan vinden.

Wij verzoeken u vriendelijk de VBL op de hoogte te houden van het vervolg van de procedure.

Met vriendelijke groet,

Namens het bestuur van VBL

.....
V. van Loon, secretaris